

tantum, & parti nata convenire, dicuntur de toto ratione partis; sicut homo dicitur crispus propter capillos: & ita moys, quæ est conditio corporis, de persona potest prædicari. Tamen sciendum est, quod sicut generari est compositi, ita & corrumpi; quamvis subiectum generationis, & corruptionis sit materia.

QUÆSTIO II.

DEinde queritur de resurrectione Christi: & circa hoc queruntur quatuor.

Primo. De necessitate resurrectionis.

Secundo. De tempore.

Tertio. De argumentis resurrectionis in communi.

Quarto. De eis in speciali.

ARTICULUS I.

Utrum necesse fuerit Christum resurgere.

III. P. quæst. LIII. art. 2.

1. **A**D primum sic proceditur. Videtur quod non fuerit necessarium Christum resurgere. Quia, sicut dicit Damascenus, resurrectio est ejus quod cecidit, & dissolutum est, iterata resurrectio. Sed Christus non cecidit per peccatum, nec ejus corpus dissolutum est. Ergo non debetur ei resurrectio.

2. Præterea. Augustinus dicit, tract. XXI. in Joan. quod per Verbum Dei fit resurrectio animarum, per Verbum incarnatum fit resurrectio corporum. Sed Verbum caro factum est in incarnatione. Ergo non fuit necessaria resurrectio neque ad resurrectionem corporum, neque ad resurrectionem animarum.

3. Præterea. Post ultimam consummationem non est aliquid necessarium. Sed ultima consummatio facta est in passione: quia tunc dixit: *Consummatum est*: Joan. XI. 30. Ergo non oportuit quod postea resurgeret.

4. Præterea. Ad hoc Christus humanam naturam assumpsit, ut ipsam restauraret. Sed plena restauratio facta est in passione; quia & janua aperta est, & liberati sumus a peccato, pœna, & servitute diaboli. Ergo non oportuit ut iterato corpus assumeret.

Sed contra. I. Corinth. xv. 17. *Si Christus non resurrexerit, inanis est fides nostra*. Sed sine fide non justificamur. Ergo necessarium fuit Christum resurgere.

Præterea. Gregorius dicit (a) (in præfatione) quod vitam nostram resurgendo reparavit. Ergo necessarium fuit quod Christus resurgeret.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod necessitas resurrectionis Christi ex tribus apparet. Primo ex ipsa conditione naturæ assumptæ. Anima enim, & corpus sunt partes humanæ naturæ: omnis autem pars est imperfecta respectu totius, ut patet per Philos. in III. Physic. text. LX. unde nec corpori sine anima, nec animæ sine corpore inest omnis perfectio quam nata

(1) *Al. deest non.*

Ex Edit. P. Nicol. (a) Ita quidem in Sacramentario Gregorii habet præfatio paschalis quam etiam nunc Ecclesia usurpat. Sed quomodo à Gregorio composita videri potest, quam Pelagius II. Gregorii ipsius prædecessor inter illas recenset, quas in Romana Ecclesia *longa retro vetustas* observavit? ut in decretis de Consecratione dist. 1. cap. *Invenimus*, ac in illius ad Episcopos Germaniarum, & Galliarum Epist. Tomo II. Conciliorum patet, ex qua sumptum est illud caput.

sunt habere. Et quia naturæ assumptæ debeatur omnis perfectio quam contingit in natura reperire, ideo ei debeatur quod corpus animæ semper esset conjunctum. Quod autem ad tempus separata fuerunt, hoc fuit propter necessitatem nostræ redemptionis. Secundo ex merito passionis ejus: quia ex humilitate passionis meruit gloriam resurrectionis. Tertio ex parte nostra, ut scilicet in capite gloriosa resurrectio inchoaretur, quæ in membris futura erat. Et iterum ut illis qui sunt in patria, non solum sit gloria de visione Divinitatis, sed etiam de visione humanitatis glorificatæ in Christo quantum ad corpus, & quantum ad animam.

Ad primum igitur dicendum, quod illa diffinitio est resurrectionis, secundum quod in aliis hominibus invenitur; sed resurrectio Christi potest sic proprie diffiniri: Resurrectio est corporis facti incorruptibilis ad animam iterata unio. Vel potest dici, quod quamvis Christus non ceciderit per peccatum, cecidit tamen à vita naturæ per mortem; & corpus quamvis non sit dissolutum per incinerationem, est tamen facta dissolutio corporis, & animæ.

Ad secundum dicendum, quod Verbum caro factum, (1) non est proxima dispositio ad resurrectionem nostram, sed Verbum caro factum, & à morte resurgens.

Ad tertium dicendum, quod in morte Christi facta est consummatio omnium eorum quæ exigebantur ad satisfactionem, quæ quidem per resurrectionem non est facta, sed magis novæ vitæ inchoatio.

Ad quartum dicendum, quod quamvis Christus naturam nostram ad hoc assumpsit ut eam repararet; non tamen sequitur, quod reparata natura, debeat eam, vel aliquam ejus partem abjicere, sed magis perpetuo tenere, sicut perpetua est reintegratio facta in natura. Vel dicendum, quod quamvis per passionem proprie loquendo sit facta reparatio quantum ad amotionem mali, tamen per resurrectionem oportuit quod consummaretur quantum ad perfectionem in bono.

ARTICULUS II.

Utrum Christus debuerit tertia die resurgere.

III. P. quæst. LIII. art. 2.

1. **A**D secundum sic proceditur. Videtur quod Christus non debuit tertia die resurgere. Caput enim est conforme membris in natura. Sed per resurrectionem natura reparatur quantum ad passibilitatem, & mortalitatem. Ergo Christus debuit simul cum aliis resurgere, & non tertia die.

2. Præterea. Ut dicit Glossa interlinealis, Hebr. XI. ad hoc est dilata resurrectio omnium in finem mundi, ut simul resurgentibus sit majus gaudium. Sed de resurrectione nullius sancti est tantum gaudium, sicut de resurrectione Christi. Ergo etiam ipse debuit usque ad finem mundi suam resurrectionem differre, & non tertia die resurgere.

3. Præterea. Separatio animæ à corpore in Christo non fuit facta nisi propter redemptionem humanæ naturæ. Sed in instanti mortis, redemptio soluto pretio

QUÆSTIO I.

tio completa est. Ergo debuit statim resurgere.

4. Præterea. Plus conferendum fuit Christo quam alicui alicui homini. Sed quidam homines qui vivi inveniuntur in fine mundi, statim post mortem resurgent. Ergo multo magis Christus resurgere debuit statim, & non in tertium diem resurrectionem differre.

5. Præterea. Math. xii. 40. Dominus dicit: *Sicut fuit Jonas in ventre ceti. . . sic erit Filius hominis in corde terræ*. Sed non fuit in corde terræ, nisi quamdiu fuit mortuus. Ergo tribus diebus, & tribus noctibus mortuus fuit. Ergo non resurrexit tertia die, sed magis quarta, vel quinta.

6. Præterea. Nox contra diem dividitur. Sed Gregorius videtur dicere in homil. III. paschæ Christum de nocte resurrexisse, sicut Samson de nocte portas Gazæ tulit. Ergo Christus non resurrexit tertia die, immo magis secunda nocte.

Sed contra. In Symbolo dicitur: *Resurrexit tertia die secundum Scripturas*.

Præterea. Rom. vi. dicit Glossa: *Qui exivit in sepulcro una die, & duabus noctibus: quia nostram duplicem vetustatem sua simpla consumpsit*. Ergo tertia die resurrexit.

Præterea. Conveniens erat ut veritas mortis nobis manifestaretur. Sed in ore duorum vel trium testium stat omne verbum: II. Corinth. xiii. 1. Ergo conveniens fuit ut tertia die resurgeret.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod, sicut dictum est, Christus non sustinuit mortem, quia debitor mortis esset, sed ut mortem nostram sua morte destrueret. Ad hoc autem quod mors nostra destrueret, duo requirebantur: unum scilicet ut ipse non debitor mortis mortem quam nos debebamus, pro nobis solveret; aliud est ut nos virtutem mortis ipsius cognosceremus, ut per fidem mortis virtus mortis in nobis effectum haberet. Unde non oportuit quod morte detineretur, nisi quantum congruebat ad ostendendam mortis veritatem: quæ sufficienter manifestata fuit, & congruenter per hoc quod tertia die resurrexit: tum quia sua morte duas nostras mortes destruxit, ut tangit Glossa inducta: tum quia confirmatio, quæ fit per testes, ternario testium approbatur: tum quia perfectio in ternario consistit, ut dicitur in I. de Cælo, & mundo, text. 11. Alias etiam congruentias non difficile est assignare.

Ad primum ergo dicendum, quod alii homines debitorum mortis erant, & mors in eis non fuit ex necessitate finis, sed ex necessitate culpæ; non autem sic est in Christo: & ideo non oportuit quod Christi resurrectio usque in finem mundi differretur. Vel dicendum, quod illud quod est ultimum in operatione, oportet esse primum in intentione: unde oportet quod resurrectionem, quam in fine mundi consequemur, primo intendamus. Intentio autem & dirigitur, & excitatur, & roboratur ex inspectione alicujus exemplaris, in quo finis secundum rem præcedat: unde sicut intentio nostra qua intendimus in gloriam animæ, excitatur ex inspectione divinæ gloriæ, quæ est exemplar nostræ futuræ beatitudinis; ita oportuit quod gloria resurrectionis in aliquo exemplari nobis proponeretur, ad cuius conformitatem tenderemus: & hæc est resurrectio Christi: In III. Sept. Tom. III.

Ex Edit. P. Nicol. (a) Scilicet illa quæ jam prius indicata est, super illud: *Si complantati facti sumus similitudini mortis ejus, simul & resurrectionis erimus*. Tale aliquid citat Augustinus Lib. IV. de Trin. cap. vi.

unde dicitur Philip. III. 21. *Reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis sue*.

Ad secundum dicendum, quod gaudium de resurrectione Christi movet ut exemplar ex quo dirigimur in finem; non autem ita est de aliis sanctis: & ideo non est simile de Christo, & de illis.

Ad tertium dicendum, quod non solum oportebat quod per mortem fieret redemptio; sed ad hoc quod redemptionis ejus participes essemus oportuit ut veritas mortis nobis ostenderetur; & hoc non fuisset, si statim post mortem resurrexisset.

Ad quartum dicendum, quod mortis aliorum hominum cognitio non est nobis necessaria ad salutem, sicut fides de morte Christi: & ideo resurrectio non est similis de ipso, & de illis qui vivi inveniuntur in fine mundi.

Ad quintum dicendum, quod dies, ut in II. Lib. distinct. xiiii. (in exposit. lit.) dictum est, diversis modis accipitur. Aliquando enim pro die naturali, quæ continet spatium viginti quatuor horarum, unde includit diem, & noctem; aliquando autem pro die artificiali: & sic Christus fuit mortuus una die integra, scilicet die sabbati, & duabus integris noctibus, scilicet præcedente diem sabbati, & sequenti, & adhuc plus per quamdam partem sextæ feriæ: & sic loquitur Glossa (a) Rom. vi. Si autem loquamur de die naturali, sic accipiendo partem pro toto, fuit mortuus tribus diebus, & tribus noctibus. Illa enim pars diei passionis Christi à nona & deinceps computatur pro toto die naturali cujus est pars: unde computatur pro una die artificiali, & pro una nocte. Similiter nox post sabbatum computatur pro tota die naturali sequente; & sic computatur pro una die, & una nocte artificiali: quibus si jungatur una dies integra, scilicet dies sabbati, & una nox integra, scilicet nox præcedens; invenitur quod Christus fuit mortuus tribus diebus, & tribus noctibus.

Ad sextum dicendum, quod Christus creditur resurrexisse in sepulcro quando adhuc est lux tenebris permixta; & ideo aliquando dicitur resurrexisse in die, & aliquando in nocte.

ARTICULUS III.

Utrum Christus debuerit probare resurrectionem suam argumentis.

III. P. quæst. LIII. art. 5.

1. **A**D tertium sic proceditur. Videtur quod Christus resurrectionem suam argumentis probare non debuit. Ambrosius enim dicit (Lib. I. de Fide cap. v.) *Toile argumenta ubi fides queritur*. Sed de resurrectione queritur fides. Ergo argumenta fieri ad resurrectionem non debent.

2. Præterea. Aut argumenta illa fuerint sufficientia ad probandum resurrectionem, aut non. Si non, hoc videtur in imperfectionem inducentis argumenta redundare. Si autem fuerint sufficientia, & argumentum sufficiens facit scientiam, vel agnitionem, quæ non stat simul cum fide, quæ est de non apparentibus; videtur quod evacuaverunt fidem, & abstrulerunt meritum ejus.

3. Præterea. Sicut est fides de resurrectione, ita & de aliis articulis. Sed ad alios articulos non induxit

aliqua argumenta probantia. Ergo neque ad resurrectionem inducere debuit.

4. Præterea. Argumenta ex quibus contrarium videtur sequi, potius confundunt intellectum, quam elucidant. Sed in argumentis à Christo ostensis quasi contraria innuebantur: per hoc enim quod comedit, ostendebat in se animalem vitam; per hoc autem quod januis clausis intravit, ostendit spiritualement vitam. Ergo videtur quod argumenta congruenter adducta fuerint.

5. Præterea. Sicut subtilitas est de gloria resurrectionis, ita & claritas. Sed Christus gloriam resurrectionis solum per subtilitatem probavit, quando intravit ad discipulos januis clausis. Ergo videtur quod insufficienter ostenderit.

Sed contra est quod dicitur Act. 1. 3. *Præbuit seipsum vivum post passionem suam in multis argumentis.*

Præterea. Apostoli debebant esse testes resurrectionis. Sed nullus potest esse testis idoneus eorum de quibus certitudinem per visum, & auditum non habet. Ergo videtur quod ipse eis argumenta præbere debuit, quibus certificarentur de sua resurrectione.

Præterea. Magis necessarium erat quod Apostoli haberent fidem de resurrectione, quam alii homines: quia ipsi erant qui fidem prædicare debebant. Sed aliis hominibus facta est fides de resurrectione Christi per argumenta miraculorum: Marc. ultim. 20. *Sermonem confirmante sequentibus signis.* Ergo Apostolis per argumenta aliqua fides de resurrectione fieri debuit.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod sicut dicit Dionysius 1. cap. celest. Hierar. lumen divinum non recipitur in nobis nisi secundum nostram proportionem; fides autem causatur in nobis ex influentia divini luminis: & ideo oportet quod istud divinum lumen secundum nostram proportionem in nobis recipiatur. Cognitio autem nostra naturaliter ex sensu oritur, & per principia rationis procedit: unde licet illa quæ fides tenet, sint supra rationem, & sensum, in quantum sunt fidei subjecta, ratione cujus exigitur ad eorum cognitionem quod infundatur altius lumen, fidei scilicet; tamen ex parte nostra fuerunt aliqua adminicula fidei exhibenda. Attenditur autem triplex gradus in credendo. Primus est ut aliquis rationem transcendens his quæ non videntur nec sensu, nec ratione, assentire paratus sit; & sic adminiculantur fidei miracula, quæ ex eo quod humana ratione non comprehenduntur, ostendunt aliquid supra rationem esse ei incomprehensibile. Secundus gradus est, ut homini ea quæ credenda sunt, determinentur. Et quia fides non innititur nisi veritati primæ, inde est quod quantum ad hoc adminiculatur fidei auctoritas, per quam ostenditur divinitus esse dictum. Tertius gradus est ut fidem quam habet, aliis testificetur; & quantum ad hoc requiritur sensibilis cognitio eorum quæ testificanda sunt; alias non esset idoneum testimonium. Primum gradum ascendunt qui de novo ad fidem convertuntur: & ideo signa infidelibus data sunt, I. Corinth. xiv. Secundum autem gradum ascendunt qui in fide instruendi sunt: & ideo eis ex auctoritate fides confirmatur. Sed Apostoli testes fuerunt fidei: & ideo prius in-

(1) Al. deest hominem.

ducti sunt ad credendum per miracula, sicut dicitur Joan. 1. 11. *Hoc fecit initium signorum Jesus in Cana Galilææ*: postea instructi sunt per auctoritatem, ut patet in discipulis euntibus in Emaus, Luc. ult. & deinde per visibiles apparitiones idonei testes effecti sunt: I. Joan. 1. 3. *Quod vidimus, & audivimus.* Sed quia ad resurrectionem, cum sit quædam mutatio, exigitur quod idem sit quod de uno extremo ad aliud transivit; ideo Dominus duo per apparitiones probare voluit, idest identitatem resurgentis, & conditionem resurrectionis. Conditionem autem resurrectionis probavit quantum ad tria: scilicet quantum ad veritatem vitæ per hoc quod cum eis locutus est: similiter quantum ad veritatem corporis per hoc quod eis se palpabilem præbuit: & quantum ad gloriam per hoc quod januis clausis intravit. Identitatem etiam probavit & quantum ad naturam per hoc quod comedit, & quantum ad personam per hoc quod se eis visibilem præbuit in eadem effigie in qua prius eum soliti erant videre, & quantum ad accidentia per hoc quod eis cicatrices ostendit.

Ad primum ergo dicendum, quod intentio Ambrosii est dicere, quod fides non assentit alicui, vel dissentit propter argumenta, sed propter veritatem primam; non autem quin possint induci adminiculantia fidei argumenta.

Ad secundum dicendum, quod argumenta illa sufficienter probant illud ad quod probandum inducebantur, ut dictum est. Sed fides non est directe de illo quod probabatur sicut de objecto, sed de Divinitate, quæ probari non potest homini in via: unde Thomas, de quo dictum est (Joan. xx. 29.) *Quia vidisti, credidisti*: vidit (1) hominem, & Deum confessus est: & propter hoc argumenta illa ex suppositione fidei procedebant, quod scilicet homo ille, in quo naturæ veritas, vel aliquid huiusmodi ostendebatur, esset Deus: unde non tollebat neque meritum, neque ratio fidei.

Ad tertium dicendum, quod articuli fidei quidam sunt de Divinitate tantum; & isti non possunt ad sensum probari, sed vel per miracula, vel per auctoritates: & sic probati sunt. Quidam autem sunt de humanitate unita Divinitati; & isti etiam ad sensum omnes probati sunt. Sed quia passio, & ascensio in seipsa visa est, resurrectio autem non; ideo signa resurrectionis visibiliter ostendi oportuit, ex quibus conferendo ad veritatem resurrectionis perveniretur: & propter hoc ista probatio dicta est argumentativa, non autem probatio ascensionis, vel passionis.

Ad quartum dicendum, quod non erant in argumentis aliqua contrarietates: quia comestio referebatur ad naturam, & introire januis clausis referebatur ad gloriam; & non erat respectu ejusdem.

Ad quintum dicendum, quod in aliis corporibus etiam secundum naturam invenitur claritas, & impassibilitas, sicut in corporibus cælestibus; sed subtilitas in nullo naturali corpore invenitur. Agilitas autem ostendi visibiliter non potest: quia sensus particularium est; agilitas autem est ut possit undecumque veli, moveri: & præterea loca multum distantia videri non possunt: & iterum quia simile agilitati in radio solis invenitur. Unde dicendum, quod discipulis euntibus in Emaus agilitatem demonstravit in hoc quod ab oculis eorum statim evanuit: Luc. ult.

AR-

ARTICULUS IV.

Utrum argumentum sumptum ex visibili apparitione fuerit conveniens.

III. P. quæst. LIII. art. 5. & 6.

1. Ad quartum sic proceditur. Videtur quod argumentum sumptum ex visibili apparitione non fuit conveniens. Quia ad veritatem resurrectionis exigitur quod sit verum corpus humanum quod resurgit. Sed Angeli, qui non habent vera corpora humana, apparuerunt multis in veteri testamento. Ergo per apparitionem visibilem non ostenditur veritas resurrectionis.

2. Præterea. Omne corpus videtur secundum formam quam habet. Sed forma corporis Christi est forma gloriosa. Si ergo apparuit eis, in forma gloriosa ipsum viderunt. Sed claritas gloriosi corporis non est proportionata oculo non glorificato, cum sit major claritate solis. Ergo Christus à discipulis videri non potuit.

3. Præterea. Discipuli euntes in Emaus, viderunt eum in effigie peregrini. Aut ergo illa effigies inerat ei secundum veritatem, aut erat tantum in oculis videntium. Si erat in corpore Christi, cum in eo esset effigies propria, tunc duæ effigies erant simul in uno corpore, quod est impossibile. Si autem erat tantum in oculis videntium, ergo erat præstigiata apparitio. Sed ea quæ præstigiata apparent, non demonstrant veritatem rei. Ergo per hoc non poterat demonstrari veritas resurrectionis.

Sed contra. Inter omnes sensus majorem certitudinem facit visus, ut dicitur in I. Metaph. text. 1. Sed Apostoli, qui erant testes resurrectionis, debebant habere certissimam fidem de resurrectione. Ergo debuit eis fieri argumentum ex visu.

Præterea. Hoc patet per id quod dicitur I. Joan. 1. 3. *Quod vidimus, & audivimus, annuntiamus vobis.*

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod non debuit se ipsis palpabilem exhibere. Palpabile enim incorruptibili contrarium est, ut dicit Gregorius (hom. xxv. super. Evang.) Sed contraria non possunt esse in eodem. Cum ergo corpus Christi esset incorruptibile, videtur quod non debuerit ipsum palpabile exhibere.

2. Præterea. Differentiæ tangibiles sunt calidum, & frigidum, & huiusmodi contraria. Sed in glorificationis corporibus non erunt huiusmodi contrarietates, ut dicitur, nec etiam in elementis post mundi innovationem. Ergo corpus Christi palpari non potuit.

3. Præterea. Hoc solum palpabile est, quod est resistens tactui, & cui tactus resistit: unde aer quamvis sit tangibilis, non tamen est palpabilis. Sed corpori Christi non resistebat aliud corpus: quia januis clausis intravit. Ergo palpari non potuit.

4. Præterea. Spiritus Angeli, vel demonis posset assumere corpus solidum, quod palpari posset. Ergo per palpationem non sufficienter probatur veritas corporis.

In III. Sent. Tom. III.

(1) Al. transitur ad animale.

Ex Edit. P. NICOLAI. (a) Ad Hebidiam epist. ci. quæst. v. non ad Marcellam, ubi nihil omnino tale.

(b) In appendice serm. Lxvi. (c) Lib. XXII. cap. xx.

5. Præterea. Alii sensus sunt magis spirituales quam tactus. Ergo magis per eos debuit veritatem resurrectionis probare quam per tactum.

Sed contra. Luc. ult. 39. *Palpate, & videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet, sicut me videtis habere.*

Præterea. Inter alios sensus homo certissimum habet tactum, ut dicitur in II. de Anima. text. xlv. Cum igitur cognitio resurrectionis debuerit esse certissima in Apos. ois, per tactum debuit eis ostendi.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Ulterius. Videtur quod non debuerit per cicatrices suam resurrectionem probare. Quia per suam resurrectionem Christus nostram demonstravit. Sed à resurgentibus omnis corruptio removebitur. Cum igitur cicatrix sit quædam corruptio, videtur quod Christus per cicatrices suam resurrectionem probare non debuit.

2. Præterea. Status resurgentium est status immutabilis. Ergo Christus in seipso non debuit demonstrare nisi quod semper in se futurum erat. Sed cicatrices non semper in Christo debebant remanere: quia dicit Damascenus (Lib. IV. de Fide cap. xix.) quod tantum secundum dispensationem in Christo fuerunt. Ergo cicatrices ostendere non debuit.

3. Præterea. Hieronymus dicit ad Marcellam, (a) quod non mereatur tangere Christum qui resurrectionem ejus non credit: propter quod dictum est Magdalena, Joan. xx. 17. *Non me tangere.* Sed Thomas resurrectionem non credebat. Ergo Christus cicatrices vulnerum ei palpabiles exhibere non debuit.

Sed contra. Leo Papa (serm. 1. de ascen. clarior August. serm. v. in octava paschæ) (b) *Quis dubitet à mortuis redisse Salvatorem, cujus præsentiam agnovit oculus, atreclavit manus, digitus perscrutatus est?* Ergo cum omnem dubitationem suæ resurrectionis auferri debuerit, videtur quod cicatrices digito perscrutandas præbere debuit.

Præterea. Decet victorem insignia suæ victoriæ & habere, & ostendere. Sed, sicut dicit Augustinus in Lib. de Civitate Dei (c), cicatrices vulnerum Christi fuerunt victoriæ suæ indicia. Ergo decuit ut eas haberet, & ostenderet.

QUÆSTIUNCULA IV.

1. Ulterius. Videtur quod non debuit per manducationem suam resurrectionem ostendere. Comestio enim spectat ad vitam animale. Sed per resurrectionem (1) non transitur ad vitam animale, ut dicunt Saraceni, & Judæi. Ergo Christus per comestionem resurrectionem probare non debuit.

2. Præterea. Cibus comestus convertitur in corpus comedentis. Sed in corpus Christi non potuit aliquid converti: quia jam erat extra statum generationis, & corruptionis. Ergo videtur quod comedere non debuit.

3. Præterea. Angeli qui apparuerunt Abraham, manducaverunt; nec tamen in eis fuit veritas humanæ naturæ. Ergo per comestionem veram resurrectionem humanæ naturæ probare non debuit.

Sed contra. Act. x. 40. *Dedit eum notum fieri non solum populo, sed etiam gentibus.* Et 2. Tim. 2. 10. *Omni-*

omni populo, (2) sed nobis, qui manducavimus, & bibimus cum eo, postquam resurrexit a mortuis: & per hoc testificatus est Petrus resurrectionem. Ergo & hoc argumentum debuit exhibere suae resurrectionis.

Præterea, Veritas incarnationis probatur per id quod est infimum in partibus hominis, scilicet per carnem: unde dictum est Joan. 1. 14. *Verbum caro factum est.* Ergo etiam veritas humanæ naturæ debuit probari in Christo per id quod est infimum in operibus animæ. Hæ autem sunt operationes vegetabilis animæ; quarum prima in animalibus est comestio. Ergo per hoc veritatem resurrectionis probare debuit.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam questionem, quod ad veritatem resurrectionis exigitur quod idem numero resurgat. Individuatio autem, secundum quam est aliquid unum numero, ex diversis accidentibus manifestatur, quorum collectio in alio non invenitur: & quia visus, ut dicit Philosophus in principio Metaph. text. 1. plures nobis rerum differentias ostendit, ideo quod sit idem numero, nunquam melius quam per visum manifestatur: & ideo visibilis apparitio fuit unum de argumentis resurrectionis.

Ad primum ergo dicendum, quod apparitio visibilis non inducebatur ad probandum veritatem carnis (quia hoc per alia argumenta probabatur) sed ad probandum identitatem suppositi, supposita veritate corporis.

Ad secundum dicendum, quod secundum opinionem Præpositivi, quæ probabilior videtur, corpus glorificatum, est omnino in potestate animæ quantum ad omnes actiones ejus; visibile autem videtur secundum quod agit in visum: & ideo dicebat, quod in potestate corporis gloriosi est quod videatur, vel non videatur; & iterum quando videtur, quod videatur sub forma gloriæ, vel non. Cum enim sit in eo forma naturalis corporis, & forma gloriæ; potest secundum unam tantum immutare visum, vel secundum utramque; & immutare visum secundum formam gloriæ secundum proportionem visus, ut non corrumpatur, sed delectetur, sicut ex visibili proportionato. Alii vero dicunt, quod non potest videri nisi per miraculum. Sed primum est probabilius.

Ad tertium dicendum, quod discipulis Christus formam naturalem sui corporis ostendit, quæ est quodammodo corpus coloratum, & non formam claritatis gloriæ. Quod autem ipsi eum non cognoverunt, fuit ex interiori eorum dispositione, quia eum resurrexisse non credebant: unde non ponebant se ad perquirendum indicia propria, quibus posset ipsum cognoscere: sicut etiam accideret, si viderent aliquem quem mortuum crederemus, quamvis notus fuisset nobis; & maxime si videremus illum in alio habitu. Unde quam cito eis ostendit signum fractionis panis speciale sibi, cognoverunt eum propter specialem modum frangendi: quia, ut dicitur, (3) sua fractio erat similis incisioni cultelli. Et hæc infidelitate, vel dubitatione tenebantur oculi eorum ne eum cognoscerent: & ista detentio dicitur (4) aofasia, de qua dicitur in Glossa, Gen. xlix. non quod esset aliquid impedimentum ex parte visus corpo-

(2) Vulgata: sed testibus præordinatis à Deo, nobis &c. (3) Nicolai illa. (4) Al. acrisia. (5) Al. quod. (6) Al. hic & infra solum.

ralis in discipulis, sicut potuit esse in Sodomitis. Vel potest dici, quod quamvis visui repræsentaretur propria species, in qua soliti erant eum videre; tamen virtute divina impediabantur vires interiores, ne sequerentur iudicium de persona illa quæ esset: & sic ea quæ exterius agebantur, conformabantur his quæ interiorius contingebant in ipsis, ut præsentem haberent, & non cognoscerent: quia amabant, sed dubitabant, ut dicit Gregorius hom. xxi. in Evang.

SOLUTIO II.

Ad secundam questionem dicendum, quod propter vehementiam imaginationis contingit aliquando quod illud quod imaginatio apprehendit, videtur esse præsens in visu, non solum in dormiendo, sed etiam in vigilando. Similiter etiam contingit quod ex oppositione aliquorum corporum videtur aliqua effigies, ac si esset hominum, vel aliorum animalium. Iterum etiam apparitiones visibiles demonum, & etiam Angelorum consueverunt fieri per corpora aërea inspissata: unde statim cum volunt, dissolvuntur. Et ideo Dominus ad ostendendum veritatem resurrectionis, palpationem visui adjunxit, ut excluderetur visio per immutationem visus ab imaginatione, & visio umbrarum, & visio spirituum apparentium.

Ad primum dicendum, quod omne corpus tangibile est per naturam corruptibile: unde secundum Philosophos cælum est visibile, sed non tangibile. Sed quod est per naturam corruptibile, potest esse per gloriam incorruptibile. Unde quamvis corruptibile, & incorruptibile sint contraria simpliciter (propter quod dicit Gregorius, hom. xxv. in Evang. quod ostendit in se duo contraria) tamen corruptibile per naturam, & incorruptibile per gratiam non sunt contraria. Unde sicut corpus gloriosum habet in potestate sua quod possit videri, & non videri; ita habet in potestate quod possit palpari, & non palpari; & utrumque sine miraculo: sed palpatur per naturam corporis; non palpabile autem est, in quantum corpus est instrumentum animæ gloriöse.

Ad secundum dicendum, quod palpatio non pertinet ad sensum tactus, in quantum est discretivus calidi, & frigidi, & hujusmodi contrariorum; sed in quantum est discretivus corporum solidorum, quæ habent potentiam naturalem resistendi dividendi: & hæc quidem soliditas est in corporibus gloriosis, etsi non sint qualitates illæ contrariæ. Vel dicendum, quod qualitates illæ sunt in corpore glorioso, & erunt in elementis quantum ad substantiam, sed non quantum ad actionem, (5) qua unum agit in alterum continebuntur enim per formam gloriæ ne agant, sicut continentur per formam naturalem ne dissolvantur conjunctum.

Ad tertium dicendum, quod quamvis glorioso corpori nullum corpus non gloriosum possit resistere; tamen corpus gloriosum potest resistere cuiuslibet alteri corpori: & secundum hoc potest palpari quando vult.

Ad quartum dicendum, quod quamvis spiritus possit corpus (6) solidum accipere; non tamen potest assumere corpus solidum, in quo appareant omnes operationes vitæ; sicut perfecte in Christi corpore apparebant: quia opus artis non potest esse simile operationi naturæ. Unde quamvis statim non

(5) Al. quod. (6) Al. quod.

perciperetur deceptio, si Christus corpus solidum assumpsisset, tamen ex longa mora, qualem contraxit Christus cum discipulis, non potuisset lateres: quia illa quæ fiunt per artem dæmonis præter viam naturæ, non sunt diuturna.

Ad quintum dicendum, quod per tactum cognoscimus calidum, & frigidum, durum, & molle, & hujusmodi qualitates, ex quibus naturaliter constituitur corpus: & ideo quamvis tactus sit minus spiritualis inter alios sensus, tamen per eum veritas naturæ resurgentis certius probari potuit.

SOLUTIO III.

Ad tertiam questionem dicendum, quod cicatrices signa erant mortis Christi: unde secundum hoc accidens ostendebatur quod ille idem qui mortuus fuerat, resurrexit.

Ad primum ergo dicendum, quod secundum Augustinum XXII. de Civ. Dei cap. xix. & xx. hujusmodi cicatrices vulnerum remanent in victoribus, & in Christo remansere ad decorem, quasi insignia victoriæ suæ; & non quod aliqua corruptio, vel defectus ex istis cicatricibus in eis sit. Unde etsi aliquibus Sanctis sunt amputata aliqua membra, non oportet quod sine illis resurgant, sed quod in loco incisionis aliquid vestigium ad decorem gloriæ remaneat.

Ad secundum dicendum, quod cicatrices israh, ut probabilius videtur, semper in corpore Christi remanebunt ad decorem. Quod autem dicuntur dispensative assumptæ, hoc est, non quia ad tempus assumptæ sunt, sed quia non est de necessitate materia quod in Christo remaneant, sicut in nobis accidit, sed propter aliquem finem: in omnibus quidem victoribus propter decorem, in Christo autem propter hoc, & propter alia quatuor. Primo ut veritatem resurrectionis astrueret: secundo ut eas Patris ejus aspectui præstaret, pro nobis implorans: tertio ut nobis suæ misericordiæ, & charitatis monstraret indicia: quarto ut in iudicio per eas impiis ostenderet quam juste damnentur.

Ad tertium dicendum, quod Thomas ad solum aspectum vulnerum credidit: unde dictum est ei, Joan. xx. 29. *Quia vidisti me, credidisti.* Sed tamen tetigit eum, ut à nobis omnem dubitationem excluderet: quia testis erat futuræ resurrectionis: unde Leo Papa (c) dicit: *Suffragatus ad fidem propriam, quod viderat, sed nobis (7) operatus est, ut tangeret quod viachab.* Gloriosa autem Magdalena non elingebatur ut testis resurrectionis in populis: quia non

debet mulierem docere in Ecclesia: I. Corinth. xiv. & ideo non est permessa tangere.

SOLUTIO IV.

Ad quartam questionem dicendum, quod per comestionem ostendit veram remansisse naturam humanam ex illis vitæ operibus quæ infima sunt, ut prius dictum est.

Ad primum igitur dicendum, quod magis difficile erat ad credendum (8) veritas resurrectionis quam gloria resurgentis, resurrectione supposita: & ideo maxime facta sunt argumenta ad probandum veritatem naturæ humanæ, quæ manet in statu gloriæ quantum ad omnes potentias, & membra, ut sit natura integra; quamvis non remaneant omnes usus potentiarum, & membrorum, quia non inest necessitas. Et ideo ista comestio non fuit necessitatis, sicut est in animali vita, sed magis fuit potestatis, idest naturalis potentiæ ostensiva.

Ad secundum dicendum, quod fuit ibi comestio quantum ad divisionem cibi, & quantum ad trajectionem in ventrem, non autem quantum ad conversionem in humores. Cibus autem ille, ut dicit Augustinus (d) (Lib. III. de mirabilibus sacra Scripturæ cap. xiv.) in spirituales naturam conversus est, idest in vaporem resolutus, sicut aqua per radium solis.

Ad tertium dicendum, quod in Angelis non est comestio ad ostendendum potentiam naturalem nutritivam, quia eam non habent, sicut Christus eam habuit: & ideo non est simile. Et quamvis unum istorum argumentorum ex se non sufficeret, tamen omnia simul certitudinem faciebant: & ideo etiam argumenta multiplicata sunt.

EXPOSITIO TEXTUS. (9)

Nemo tollit eam à me. Contra. Ergo Christus non fuit per violentiam crucifigentium occisus. Dicitur, quod illi quantum in eis erat, violentiam intulerunt; quamvis Christo violentia inferri non potuit ex parte personæ, sed solum ex parte corporis obhumani. Item. Homo in illo mutatus est, ut melior fieret quam erat. Contra. Nature manserunt utrumque in unitate. Dicendum, quod humana natura in Christo per hoc quod est assumpta in unitatem divinæ personæ, non est mutata à sua naturali conditione; sed accipit ampliorem perfectionem, secundum quam facta est melior.

DISTINCTIO XXII.

Si Christus in morte fuit homo.

Hic queritur, utrum in illo triduo mortis Christus fuerit homo. Quod non videtur quibusdam, quia mortuus erat, & homo mortuus non est homo. Addunt etiam: Si tunc erat homo, vel mortalis, vel immortalis. Sed immortalis non, quia mortuus; nec immortalis, quia tantum post resurrectionem. Ergo non erat homo. Quibus respondemus, quia licet homo mortuus fuerit, erat tamen in morte Deus homo; nec mortalis quidem, nec immortalis; & tamen vere erat homo. Illæ enim, & hujusmodi argutiæ in creaturis

(7) Nicolai opus ut tangeret: forte opus erat. (8) Al. veritatem resurrectionis quam gloriam, &c. (9) In editione Nicolai omittitur hæc expositio textus. Ex Edit. P. NICOLAI. (c) Immo: potius Augustinus, ut superius indicatur ex serm. lvi. appendicis. (d) Colligitur ex epist. xlix. quest. 1.